

SU/Kaarlo Reipas

4.4.2019

Työttömyysturvan lisäpäivien ikärajan nosto

Keskeiset työmarkkinakeskusjärjestöt sopivat vuonna 2014 vuoden 2017 työeläkeuudistusta koskevassa sopimuksessa työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden ikärajan ehdollisesta korotuksesta vuonna 1961 ja sen jälkeen syntyneille ikäluokille 62 vuoteen.

Tässä muistiossa esitetään alustavia laskelmia ikärajan noston vaikutuksia koskevia arvioita. Arviot perustuvat Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskentamalliin (*Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2019*). Raportin peruslaskelmaa on täsmennetty lisäpäivien käytön osalta. Käytetty ennustemalli on eläkejärjestelmän arviointiin tarkoitettu malli ja mallintaa työttömyysturvaa vain suurpiirteisesti. Esimerkiksi vanhuuseläkeiän täyttäneitä työttömiä mallissa on vain vähän, koska vanhuuseläkeiän jälkeinen työttömyys ei kartuta eläkettä.

Raportin laskelmissa oletetaan, että ehdollinen ikärajan nosto toteutetaan ja että vanhuuseläkeiän noustessa yli 65 vuodesta, myös työttömyysturvan yläikäraja nousee samassa tahdissa vanhuuseläkeiän kanssa. Työttömyysasteen on oletettu asettuvan 7,9 prosenttiin. Jos työttömyys oletettaisiin suuremmaksi, olisi myös noston vaikutus suurempi.

Rekisteritietojen perusteella työttömäksi tuleminen riski kasvaa noin neljänneksellä vuotta ennen lisäpäivien alaikärajaa. Laskelmassa on oletettu ikärajan noston 61 vuodesta 62 vuoteen pienentävän työttömäksi tuleminen riskiä vuotta ennen 61 vuoden ikärajan täyttämistä 20 prosentilla.

Aiemmin mm. ETLAn tutkijat ovat tehneet arvioita ikärajan noston vaikutuksesta¹. Arvioiden mukaan noin puolet vuoden 2017 eläkeuudistuksen työuria pidentävästä vaikutuksesta vuonna 2035 tulee lisäpäiväoikeuden ikärajan nostamisesta vuodelle.

Vaikutus työttömyyteen ja työllisyyteen

Lisäpäivien ikärajan nosto vähentää työttömien lukumäärää 7 400 henkilöllä vuoden 2025 loppuun mennessä. Vuoden 2035 jälkeen vaikutus kääntyy kasvuun alimman vanhuuseläkeiän noustessa ja vuoteen 2055 mennessä vaikutus on noin 12 000 henkilöä.

Työllisten määrään ikärajan nosto vaikuttaa hieman vähemmän kuin työttömien määrään, sillä osa niistä henkilöistä, jotka eivät ikärajan noston takia päädy lisäpäiville, päätyy työvoiman ulkopuolelle ennen alinta vanhuuseläkeikää.

¹ Jukka Lassila, Niku Määttänen ja Tarmo Valkonen. Työeläkeuudistus 2017: vaikutukset työuriin, tulonjakoon ja julkisen talouden kestävyYTEEN. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 1/2015. https://vnk.fi/documents/10616/1094245/1_2015_ETLA_Tyelkeuudistus_2017.pdf/26424cf8-b7de-41ef-b0bb-33c5c28bf8ad

Nosto pidentää keskimääräisiä työuria aluksi noin 0,1 vuotta työllisen ajan odotteella mitattuna, ja vanhuuseläkeiän noustessa vaikutuksen suuruus kääntyy kasvuun (Taulukko 1).

Taulukko 1. Ikärajan noston vaikutus työttömyyteen ja työllisyyteen

Työttömien määrä, tuhansia

	2025	2035	2045	2055
Ei nostoa	280	277	278	273
Nosto	272	270	268	261
Noston vaikutus	-7	-7	-10	-12

Lisäpäiväläisten määrä, tuhansia

	2025	2035	2045	2055
Ei nostoa	15	17	25	32
Nosto	7	9	14	19
Noston vaikutus	-8	-8	-11	-13

Työllisten määrä, tuhansia

	2025	2035	2045	2055
Ei nostoa	2389	2370	2353	2292
Nosto	2395	2377	2361	2301
Noston vaikutus	6	7	8	9

Työllisen ajan odote, vuosia

	2025	2035	2045	2055
Ei nostoa	34,7	34,5	34,7	35,1
Nosto	34,8	34,6	34,8	35,3
Noston vaikutus	0,09	0,11	0,12	0,13

Taulukko 2. Ikärajan noston vaikutus työttömyys- ja työllisyysasteisiin

Työttömyysaste, prosenttia

	2025	2035	2045	2055
Ei nostoa	8,1	8,1	8,2	8,2
Nosto	7,9	7,9	7,9	7,9
Noston vaikutus	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3

Työllisyysaste, prosenttia

	2025	2035	2045	2055
Ei nostoa	73,2	73,1	73,1	73,2
Nosto	73,3	73,3	73,3	73,4
Noston vaikutus	0,2	0,2	0,2	0,2

Vaikutus eläkkeiden rahoitukseen

Ikärajan nosto kasvattaa työtulosummaa 220 miljoonalla eurolla (vuoden 2017 hintatasossa) vuonna 2025, minkä jälkeen vaikutus kasvaa. Paremman työllisyyden seurauksena karttavat eläkkeet ovat suurempia, mikä kasvattaa työeläkemenoa. Tämä vaikutus on aluksi pieni, mutta alkaa kasvaa tasaisesti.

Taulukko 3. Vaikutus työtulosummaan ja työeläkemenoihin, kaikki työeläkelait

Työtulosumma, miljardia 2017 hintatasossa

	2025	2035	2045	2055
Ei nostoa	97,5	112,4	129,4	146,1
Nosto	97,7	112,7	129,8	146,7
Noston vaikutus	0,22	0,29	0,43	0,55

Työeläkemeno, miljardia 2017 hintatasossa

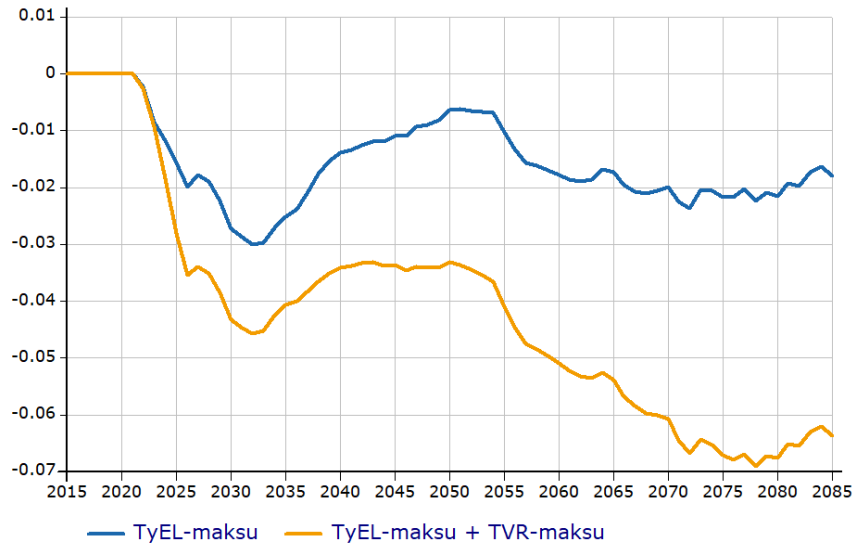
	2025	2035	2045	2055
Ei nostoa	31,8	36,5	39,5	45,6
Nosto	31,8	36,5	39,5	45,7
Noston vaikutus	0,00	0,02	0,05	0,09

Menojen suhde työtulosummaan, prosenttia

	2025	2035	2045	2055
Ei nostoa	32,6	32,5	30,5	31,2
Nosto	32,6	32,4	30,4	31,1
Noston vaikutus	-0,07	-0,07	-0,06	-0,06

Ikärajan nostosta aiheutuva palkkasumman kasvu pienentää tarvittavaa maksutuloa suhteessa palkkasummaan. Nosto toisaalta pienentää Työllisyysrahaston eläkejärjestelmälle maksamaa ns. TVR-maksua, joten vaikutus varsinaisten eläkemaksujen tasoon jää menovaikutusta pienemmäksi.

Nosto pienentää TyEL-eläkemenoja noin 0,05 prosenttia palkkasummasta vuosina 2025–2055. Vaikutus TyEL-maksuun ja TyEL-maksun ja TyEL:n saaman TVR-maksun yhteismäärään on kuvattu kuviossa 1.

Kuvio 1. Ikärajan noston vaikutus TyEL-maksuun, prosenttiyksikköä

Vakiomaksut

Koska ikärajan nostolla on vaikutus TVR-maksuun, on vakiomaksuun laskettu varsinaisen eläkemaksun lisäksi myös TVR-maksu². Näin määritellyn vakiomaksun muutos antaa paremman kuvan noston todellisesta vaikutuksesta järjestelmän rahoitukseen.

Ikärajan nosto pienentää näin määriteltyä riittävää vakiomaksutasoa 0,04 prosenttia suhteessa työtulosummaan. Vaikutus on yhtä suuri sekä TyEL:n että kaikkien työeläkkeiden osalta.

Taulukko 4. Ikärajan noston vaikutus kestävään vakiomaksutasoon

Vakiomaksut, prosenttia työtulosummasta

	TyEL	Kaikki työeläkkeet
Ei nostoa	27,7	30,0
Nosto	27,7	29,9
Noston vaikutus	-0,04	-0,04

Eläkkeiden taso

Lisääntynyt työssäkäynti kasvattaa eläkekattumia hieman, mutta toisaalta vähentää ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta karttuvaa eläkettä. Vaikutus keskieläkkeeseen on ennustejakson aikana suurimmillaan noin 0,2 prosenttia, eli alle 10 euroa vuoden 2017 hintatasossa.

² Raportin *Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2019* vakiomaksuissa TVR-maksu ei ollut mukana.